

KEVESEBB KP-T! KEVESEBB KP-T?*

Nagy Emilia¹

A jegybank által a tavalyi év végén közzétett számítások² szerint akár 100 milliárdot is megspórolhatnánk, ha a bankjeggyel való fizetés helyett a készpénz-kímélő fizetési módok, így különösen az elektronikus fizetési módok használata jelentősen megnövekedne Magyarországon.

Használjunk hát kevesebb készpénzt, intézzük pénzügyeinket átutalással vagy éppen bank-kártyával! Nézzük egy kicsit a számok mögé, valóban érdeke ez a pénzügyi kormányzatnak?

100 milliárd forint nem kis tétel össztársadalmi szinten, az éves magyar GDP 0,4 százalékát teszi ki. És ha belegondolunk, valóban számos előnye van az elektronikus fizetési módoknak: nem kell a bankjegyet legyártani, nem kell a pénzt szállítani, raktározni, őrizni, nincsenek logisztikai költségek. Éves szinten – a 2015-os adatok szerint – 11 milliárd 286 millió forint volt a bankjegyek és érmék gyártási költsége.

Az MNB adatai azt mutatják, hogy a bankjegyek előállításának költségei jelentősen emelkedtek, - 2013 és 2016 között több mint 35 százalékkal -, melynek oka, hogy 150 millió darabbal növekedett a forgalomban levő bankjegyek száma.

Miért tartunk maguknál több készpénzt?

1. Ez a gazdasági növekedés természetes velejárója - nagyobb jövedelem, több fogyasztás, mindehhez több készpénzre van szükségünk.
2. A tranzakciós illeték bevezetése megrágitotta a banki utalások költségeit.
3. A havi két ingyenes készpénzfelvétel lehetősége nem ösztönöz racionálisan megtervezett készpénzgazdálkodásra.

Különösen aktuális ez a kérdés így az új bankjegysorozat megjelenésének évében.

Talán az adventi készülődés téríthette el a figyelmemet, de bennem csak a bankjegyköltségek után kutatva tudatosult, hogy a „Megújul a forint” bankjegysorozat a 10.000 forintos után az 5.000 forintos és a 2.000 forintos bankjegyeket is érinti.

Mint tudjuk az új bankjegyek – sárga színű ötezres és a színében régi, barna kétezres - 2017. március 1-jétől kerültek a készpénzforgalomba. A régi 2000 és 5000 forintos bankjegyek használhatóságára igen rövid időt szab a jegybank, csak 4 hónapig, 2017. július 31-ig fizethetünk velük.

Kérdésként merülhet fel, hogy vajon az új ötezres sárga színe az euró-bankjegyekhez való – színbeli – hozzászokás jegyében készült? Ugyanis a 200 eurós bankjegy ugyancsak sárga színű.

* DOI 10.21867/KjK/2017.1.4.

¹ Dr. Nagy Emilia, MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoport

² http://index.hu/gazdasag/2016/12/24/mnb_100_milliardot_nyernenk_elektronikus_fizetessel/ (2016. december 14.)

Ha már az MNB egy új bankjegysorozat bevezetése mellett döntött, felvetődik, hogy miért maradtak a magyar bankjegyek papír alapúak? Ugyanis a bankjegy-fejlesztési trendek a polimer alapanyagú készpénzcímletek irányába mutatnak, amelyek nemcsak tartósabbak, ellenállóbbak, hosszabb élettartamúak, hanem a hamisításuk is nehezebb és költségesebb.

Az elektronikus fizetési módok elterjedését a kormány is támogatja, 2,4 milliárd forintos támogatási kerettel. Mit szolgál e kormányzati támogatás?

A bankkártya-elfogadóhelyek bővítését elsősorban kisebb üzletekben és szolgáltatóknál, az elektronikus fizetési infrastruktúrához való hozzáférés kiszélesítését, terminálonként 80 ezer forint költségvetési támogatással.

A napokban megjelent sajtóhírek szerint az NGM 16 millió forinttal megemelte az eredeti keretet, így 2,416 milliárd forintot „osztanak szét” a vállalkozók között, ezzel már 30.200 új bankkártya-elfogadóhely létesülhet.

A bankkártya-elfogadó helyek száma Magyarországon 100.000 körüli, és évek óta nem növekszik a számuk. Ennek oka, hogy a vállalkozót nemcsak a bankkártya-terminálok beszerzésének és karbantartásának költsége terheli, hanem az elfogadóhely (vagyis a kisvállalkozó) a bankkártyával teljesített forgalma után 2-2,5 százaléki közötti díjat kell, hogy fizessen a banknak.

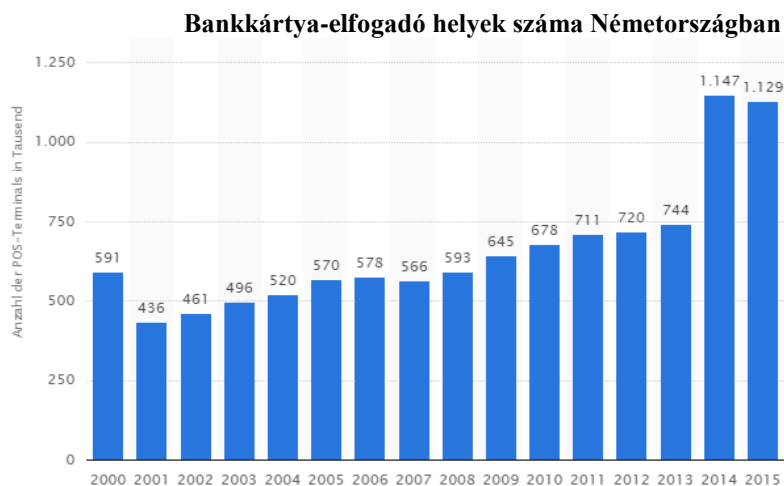
Ugyan remélhető forgalombővülés a bankkártyás fizetés bevezetésének lehetőségétől, a kiskereskedők alacsony árréssel dolgoznak, az élelmiszer kiskereskedelem területén 7-15 százalék közötti az árrés, és ebből már nemigen éri meg a banknak kifizetni a 2-2,5 százalékos forgalmi jutalékot.

A pénzügyi kormányzat e probléma kezelésére is gondol a konstrukciójában: ha támogatási program keretében veszi meg a kiskereskedő a POS terminált, akkor a terminálokat üzemeltető pénzügyi szolgáltatónak is csökkentenie kell – maximum 1 százalékra – a kiskereskedőket sújtó díjmértéket.

Tegyük egy nemzetközi kitekintést: sok vagy kevés a 10 millió lakosra jutó százezres terminálszám?

Az alábbi 1. számú ábra a németországi adatokat tartalmazza. Eszerint a 82 milliós országra 1 millió 129 ezer bankkártya-elfogadó hely jut. A százezer lakosra jutó POS-terminál sűrűség Magyarországon 10, a németeknél 13,7, a franciáknál több mint a hazai adat duplája: 22.

1. ábra

Forrás: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/207610/umfrage/bestand-an-point-of-sale-terminals-in-deutschland-seit-2000/>

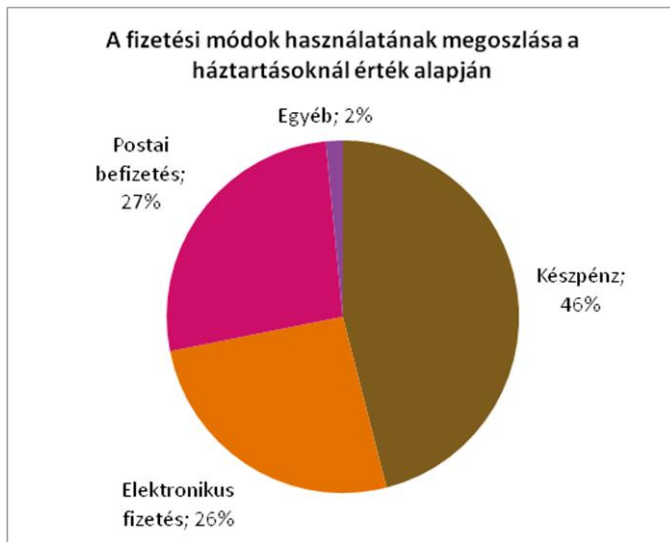
A készpénztől való nehéz megváltást egy másik statisztikai adat is alátámasztja. Az éves lakossági költések egy hatodát bonyolítjuk csak elektronikusan, és a közüzemi számláinkat többségében készpénzzel vagy postai csekk használatával egyenlítjük ki.

1. táblázat

		Magyarország		Európai Unió
		2013	2014	2013
1. Vásárlások elektronikus fizetése	<i>Bankkártyás és egyéb elektronikusan fizetett vásárlások éves összege (éves lakossági fogyasztás)</i>	12,8 %	14,9 %	27,9 %
2. Közüzemi és egyéb szolgáltatások számláinak elektronikus fizetése	<i>Csoportos beszédések és egyéb elektronikus számlafizetések beszült éves összege</i>	24,3 %	25,4 %	70 %

Forrás: a MNB által közzétett adatok alapján saját szerkesztés, (2015. június 9.)

3. ábra

Forrás: MNB kérdőíves felmérése, 2014

Az NGM a készpénz-kímélő fizetési módok mellett kampányol, a legutóbbi évek kormányzati döntései azonban épp ellenkező irányba hatnak.

2013. január 1-jétől ugyanis pénzügyi tranzakciós illetéket kell fizetni a banki és a postai tranzakciók után, így „csekkadó” köteles az átutalási megbízás, a beszedési megbízás, a bankkártyás vásárlás, a készpénzkifizetés- és átutalás, a kölcsöntörlesztés, a pénzváltási tevékenység a lakossági szféra és az üzleti szektor számára is. Az adó alanya ugyan a bank (pontosabban a Magyarországon székhellyel vagy fiókteleppel rendelkező pénzforgalmi szolgáltatók, illetve a pénzügyi intézmények), azonban a költségeket végül az ügyfelek (természetes személyek, cégek, egyesületek, alapítványok) állják. Az adó alapja az az összeg, amellyel a pénzforgalmi szolgáltató a fizető fél fizetési számláját megterheli.

Az adó mértéke az illeték alapjának 0,3 százaléka, de műveletenként maximum 6 000 Ft. A készpénz kifizetési tranzakció esetén, a mérték duplázódik, 0,6 százalékos illeték és az illetékfizetési kötelezettségnek nincs maximuma.

Miképp reagált a piac az új adónemre? A készpénzforgalom drasztikusan emelkedett az elmúlt években, a forgalomban lévő készpénzállomány mennyisége megduplázódott öt év alatt.

A pénzügyi tranzakciós illetékből a bevezetésekor még több mint 300 milliárd forint bevétel származott, az idei évben a költségvetés több mint 200 milliárd forint bevételre tesz szert! Ez a központi költségvetési bevételek 1,2 százaléka. Úgy gondolom, hogy az ilyen sarokszámok ismeretében nem könnyű a valódi pénzügyi kormányzati akaratot megtalálni a készpénz-helyettesítő fizetési módok népszerűsítése mellett.